

PRIMLJENO:	R-07.	20 22. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-702/22-9/2	
VEZA:		
EPA:	452 XXVII	
SKRAĆENICA:		PRILOG:

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj: 04-4333/2
Podgorica, 8. jul 2022. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE
Gospođa mr Danijela Đurović, predsjednica

PODGORICA

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 1. jula 2022. godine, razmotrila **Izveštaj o radu sa Finansijskim izvještajem Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2021. godinu**, koji je dostavilo Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma.

S tim u vezi, Vlada daje sljedeće

MIŠLJENJE

Izveštaj o radu Agencije urađen je u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama (član 26) i daje sveobuhvatan i detaljan pregled razvoja sektora elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti, uvedenih regulatornih mjera i dostignutog stepena konkurentnosti tržišta, realizacije obaveza i aktivnosti iz domena Univerzalnog servisa u sektoru elektronskih komunikacija i univerzalne poštanske usluge, aktivnosti u dijelu upravljanja ograničenim resursima, ostvarivanja i zaštite interesa korisnika elektronskih komunikacionih i poštanskih usluga, kao i pregled ostalih izvršenih obaveza iz Plana rada Agencije za 2021. godinu.

Vlada konstatuje da je Agencija izvršila sve aktivnosti koje su bile predviđene Planom rada i Finansijskim planom Agencije za 2021. godinu. Agencija je poslovnu godinu završila sa ukupnom dobiti u iznosu od 173.553,00 €, s tim da se po bilansima ne iskazuju troškovi realizovanih investicija od 77.457,00 €, pa se shodno tome dobit umanjuje za taj iznos i ona iznosi 96.096,00 €.

IZVJEŠTAJ O RADU

Razvoj sektora elektronskih komunikacija

Elektronske komunikacione mreže u Crnoj Gori su na visokom stepenu razvoja i u njima se za pružanje elektronskih komunikacionih usluga primjenjuju najsavremenije tehnologije, koje se implementiraju uz poštovanje principa tehnološke neutralnosti i tehničkih standarda. Putem takvih mreža korisnicima u Crnoj Gori se nude savremene elektronske komunikacione usluge koje u potpunosti zadovoljavaju potrebe korisnika tih usluga.

U toku 2021. godine u razvoj elektronskih komunikacionih mreža operatori su uložili oko 61 milion eura, što čini dobru osnovu za dalje povećanje dostupnosti i pružanje još kvalitetnijih elektronskih komunikacionih usluga na cijeloj teritoriji Crne Gore.

Na kraju 2021. godine, u Registar operatora elektronskih komunikacija, koji vodi Agencija, bilo je upisano 35 operatora, koji su i pored povećanja broja korisnika i saobraćaja u skoro svim segmentima tržišta elektronskih komunikacionih usluga i otežavajućim uslovima poslovanja zbog pandemije virusa Covid19 uspjeli da obezbijede sigurnost i integritet elektronskih komunikacionih mreža i neprekidnost u korišćenju elektronskih komunikacionih usluga.

Kada se govori o stepenu razvoja fiksnih elektronskih komunikacionih mreža procjenjuje se da je na kraju 2021. godine sa pristupnim mrežama zasnovanim na kablovima sa optičkim vlaknima (FTTx) bilo pokriveno 70% domaćinstava, sa VDSL-om 69%, HFC-om 49%, ADSL-om 18%, dok oko 15% domaćinstava nije bilo pokriveno sa fiksnim širokopojasnim pristupom.

Tokom 2021. godine je nastavljen razvoj mobilnih elektronskih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, uglavnom kroz povećanje kapaciteta pristupnog dijela LTE/LTE-Advanced mobilnih mreža u cilju kompenzacije povećanja obima saobraćaja i održanja kvaliteta usluge prenosa podataka na visokom nivou. Ukupna pokrivenost stanovništva GSM signalom je oko 99%, dok ukupna pokrivenost signalom UMTS i LTE mreža iznosi oko 98%, što Crnu Goru svrstava u red zemalja sa izuzetno dobrom pokrivenošću.

Na kraju 2021. godine broj fiksnih pretplatničkih linija iznosio je 189.519 što odgovara penetraciji od 30,57% u odnosu na broj stanovnika. U poređenju sa prethodnom godinom broj fiksnih pretplatničkih linija je manji za 1,17%. Na kraju 2021. godine broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.120.074 što odgovara penetraciji od 180,65% u odnosu na broj stanovnika. U odnosu na isti period prošle godine broj korisnika je veći za 3,70%. Na kraju 2021. godine broj korisnika fiksnog širokopojasnog

pristupa je porastao za 2,23% u odnosu na 2020. godinu. Ukupan broj xDSL korisnika na kraju 2021. godine je iznosio 53.543 što predstavlja pad za 4,72% u odnosu na kraj 2020. godine. Razlog smanjenja je prelazak korisnika na mreže sa optičkim vlaknima. Broj korisnika koji su pristupili internetu putem priključaka sa optičkim vlaknima na kraju 2021. godine iznosio je 80.664 i za 10,05% je veći u odnosu na kraj 2020. godine. Broj korisnika koji su pristupili internetu putem kablovskih distributivnih sistema na kraju 2021. godine je iznosio 50.427 i u odnosu na kraj 2020. godine broj korisnika je veći za 2,61%. Uslugu prenosivosti broja u 2021. godini je iskoristilo 7.208 pretplatnika, što je za 11,7% manje nego u prethodnoj godini.

Sprovedene regulatorne mjere

Agencija je tokom 2021. godine pratila implementaciju mjera i obaveza nametnutih rješenjima iz prethodnih godina kojima su, nakon sprovedenih postupaka analiza relevantnih tržišta, određeni operatori sa značajnom snagom na relevantnim tržištima.

U 2021. godini nastavljene su aktivnosti na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva, shodno dinamici predviđenoj Metodologijom računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva. Sredinom januara 2021. godine usvojene su konačne Odluke o prihvatanju sprovedenih aktivnosti operatora na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva po CCA/LRIC metodologiji za mobilne i fiksnu mrežu za 2019. godinu. Konačna rješenja o smanjenju cijena regulisanih usluga su donijeta u prvom kvartalu 2021. godine.

Agencija je krajem juna 2021. godine usvojila Odluku o vrijednosti ponderisanog troška kapitala za 2020. godinu kojom se određuje da je vrijednost ponderisanog troška kapitala prije oporezivanja na nivou od 6,91% koju su kod izračunavanja troškova za pružanje regulisanih maloprodajnih i veleprodajnih usluga, dužni da primijene operatori sa značajnom tržišnom snagom.

Sporazum o smanjenju cijena usluga rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama u regionu Zapadnog Balkana je zaključen 04. 04. 2019. godine u Beogradu između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija: Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Kosova, Republike Sjeverne Makedonije i Republike Srbije. Sporazum je u ime Crne Gore potpisalo Ministarstvo ekonomije. U skladu sa Sporazumom od 01. 07. 2021. godine roming usluge se za korisnike iz država potpisnica Sporazuma naplaćuju kao da je korisnik rominga u svojoj

matičnoj mreži (tzv. "roaming like at home" - RLAH režim naplate). Agencija je 17. 12. 2020. godine donijela Odluku kojom je Crnogorskom Telekomu, Telenoru i Mtelu naložila da od 01. 07. 2021. godine, primijene sljedeći korak u smanjenju cijena usluga rominga u državama Zapadnog Balkana, kao i Pravilnik o utvrđivanju detaljnih pravila o primjeni "politike fer korišćenja", o metodologiji procjene održivosti ukidanja dodatnih naknada za regulisane maloprodajne usluge rominga i o zahtjevu koji podnosi operator za potrebe te procjene, kojim su precizno propisane situacije u kojima operatori mogu da odstupe od mehanizma naplate koji je propisan Odlukom, te Smjernice za implementaciju navedene Odluke i Pravilnika na nivou maloprodaje (Smjernice za maloprodajni roming u regionu Zapadnog Balkana, maj 2021. godine), sa ciljem jednostavnije primjene ovih propisa.

Nadzor nad radom operatora elektronskih komunikacija vrši Agencija preko nadzornika za elektronske komunikacije. U toku 2021. godine izvršena su ukupno 145 pregleda, od čega je 128 planiranih i 17 vanrednih pregleda.

Univerzalni servis

Univerzalni servis u Crnoj Gori se pružao od strane Mtela koji je operator Univerzalnog servisa za pružanje usluge Univerzalnog imenika i Univerzalne službe informacija, i operatora Crnogorski Telekom, koji je operator Univerzalnog servisa za pružanje usluga pristupa elektronskoj komunikacionoj mreži, telefonskih poziva i pristupa internetu na cijeloj teritoriji Crne Gore. Broj Univerzalne službe informacija 1180 dostupan je iz svih javnih elektronskih komunikacionih mreža u Crnoj Gori.

Dodijeljeni ograničeni resursi

U 2021. godini Agencija je donijela 1.038 odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, rješenja o utvrđivanju tehničkih i operativnih uslova za korišćenje odobrenih radio-frekvencija i rješenja o dodjeli pozivnog znaka/MMSI broja. U istom periodu oduzeto je 179 odobrenja za korišćenje radio-frekvencija i rješenja o utvrđivanju tehničkih i operativnih uslova za korišćenje odobrenih radio-frekvencija. Nastavljeno je efikasno planiranje korišćenja radio-frekvencijskih opsega, sprovedeni su postupci međunarodne koordinacije radio-frekvencija, a napredak je napravljen i u aktivnostima na uvođenju digitalnog radija u Crnoj Gori, jer je isti testiran u Podgorici od strane operatora Radio-difuzni centar.

Tokom 2021. godine pripremljena je i sprovedena aukcija spektra u skladu sa odredbama Zakona. U ovom postupku je izvršena ponovna

dodjela radio-frekvencija iz opsega 900 MHz, 1800 MHz i 2 GHz za koje su postojeća odobrenja operatoru Mtel isticala u aprilu 2022. godine, te dodjela slobodnih radio-frekvencija iz opsega 2 GHz i 2,6 GHz. Aukcija je bila organizovana u formatu jednostavne „clock“ aukcija sa dodatnom rundom za eventualno nedodijeljene blokove (ručno podnošenje ponuda i njihova evaluacija), trajala je 4 aukcijska dana tokom kojih je organizovano 8 aukcijski rundi, a organizovala se uz primjenu 114 aukcijskih pravila. Ukupni prihodi budžeta Crne Gore od dodjele radio-frekvencija u ovom postupku aukcije su iznosili 7.086.011,00 €.

Tokom 2021. godine Agencija je sprovodila redovne i vanredne postupke kontrole i monitoringa radio-frekvencijskog spektra na teritoriji Crne Gore u vidu jednodnevnih ili višednevnih kontrolnomjernih kampanja. Početkom 2021. godine Sistem za kontrolu i monitoring radio-frekvencijskog spektra je dodatno unaprijeđen izgradnjom i puštanjem u rad fiksne stanice u opštini Nikšić.

U 2021. godini operatori su podnijeli ukupno 24 zahtjeva za odobrenje brojeva i/ili adresa i 1 zahtjev za oduzimanje prava za korišćenje ovih resursa, na osnovu kojih je Agencija donijela odgovarajuća rješenja.

Zaštita interesa korisnika

Tokom 2021. godine Agenciji je podnijeto 447 podnesaka korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga, od toga je bilo 379 žalbi na odluke operatora, donijete u postupcima po prigovorima korisnika, od čega je 66 postupaka okončano donošenjem odluke o usvajanju žalbe, a 94 postupka je okončano donošenjem odluke o odbijanju žalbe zbog neosnovanosti.

Zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture

Zajedničko korišćenje telekomunikacione kablovske kanalizacije zastupljeno je u 15 crnogorskih opština u ukupnoj dužini od oko 660 km, što je za oko 2% više u odnosu na isti period prošle godine. Na kraju 2021. godine operatori su posjedovali 600 antenskih stubova. Operatori-vlasnici antenskih stubova daju u zakup prostor na antenskim stubovima na 322 lokacija, što čini oko 54% od ukupnog broja antenskih stubova. Operatori su na kraju 2021. godine imali 711 lokacija na kojima se nalaze objekti/zgrade/kontejneri u kojima je smještena oprema. Zajedničko korišćenje je zastupljeno na 213 lokacija, što čini oko 32% ukupnog broja objekata/zgrada/kontejnera.

Tokom 2021. godine obavljeno je ukupno 3.102 pojedinačna mjerenja korisnika iz Crne Gore prema mjernom serveru sistema EKIP NetTest.

Razvoj tržišta poštanske djelatnosti

U Registar operatora poštanskih usluga na kraju 2021. godine je bio upisan 31 operator. Zbog pandemije i ograničenja u transportu, kao i tokom 2020. godine, poštanski operatori su bili suočeni sa brojnim izazovima u poslovanju i pružanju kvalitetnih poštanskih usluga.

Poštanski operatori su u toku 2021. godine ostvarili ukupno 35.337.407 poštanskih usluga, što je za 3,8% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Stručni nadzor nad radom operatora poštanskih usluga Agencija je sprovodila preko nadzornica za poštansku djelatnost, a u toku 2021. godine je izvršeno 39 pregleda rada poštanskih operatora, od kojih 26 redovnih i 13 vanrednih pregleda.

Ostali zadaci iz plana rada

Na osnovu Izvještaja o radu može se zaključiti da je Agencija izvršila i ostale aktivnosti koje su bile predviđene Planom rada Agancije za 2021. godinu.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ

Uvidom u Izvještaj o finansijskom poslovanju Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2021. godinu, utvrđeno je da je Agencija poslovnu 2021. godinu završila sa dobiti u iznosu od 0,17 mil. €, koja nakon umanjenja za troškove investicija od 0,08 mil. € iznosi 0,09 mil. €.

Ukupni realizovani prihodi Agencije u 2021. godini iznose 4,23 mil. € i veći su za 4,50% u odnosu na Plan za 2021. godinu. Obuhvataju poslovne prihode koji se odnose na naknade predviđene Zakonom o elektronskim komunikacijama i Zakonom o poštanskim uslugama u iznosu od 4,04 mil. € i isti su u odnosu na Plan za 2021. godinu veći za 1,40%. Ostali poslovni prihodi podrazumijevaju prihode od tenderske dokumentacije, otpisanih potraživanja, osiguranja i refundacija u iznosu od 0,03 mil. €. Takođe, Agencija je ostvarila i finansijske prihode po osnovu kamata, kamata na stambene kredite zaposlenih i zateznih računa u iznosu od 0,16 mil. €.

Uvidom u Izvještaj o finansijskom poslovanju Agencije za 2021. godinu utvrđeno je da najveće učešće u ukupnim prihodima ima naknada za vršenje

poslova regulacije i nadzora tržištem sa 1,79 mil. €, zatim naknada na osnovu ovlašćenja za korišćenje radio-frekvencija sa 1,53 mil. €, kao i naknada na osnovu ovlašćenja za korišćenje numeracije sa 0,50 mil. €.

Ukupni ostvareni rashodi za 2021. godinu iznose 4.05 mil. € i veći su za 1,70% u odnosu na planirane rashode za 2021. godinu.

Najveće učešće u ukupnim rashodima imaju bruto zarade zaposlenih u iznosu od 2,03 mil. € što predstavlja 50,16% ukupnih rashoda. U Izvještaju se navodi da je na kraju 2021. godine Agencija imala 72 zaposlena radnika.

U izvještaju nezavisnog revizora navodi se da finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajanim pitanjima, finansijsku poziciju Agencije na dan 31. decembra 2021. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu i računovodstvenim politikama.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija nema primjedbi na Finansijski izvještaj i Izvještaj o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2021. godinu.

PREDSJEDNIK
dr Dritan Abazović, s. r.